

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

14. søndag etter pinse – 18. september 2011

Prekentekest: Luk 10,25-37

Lesetekst I: 3 Mos 19,16-18

Lesetekst II: 1 Joh 4,7-10

Størst av alt er kjærligheten

Vi er langt inne i kirkeårets lengste periode, som kalles treenighetstiden. I denne perioden, som varer fra pinse til kirkeårets slutt, skal det handle om hva det vil si å leve et kristent liv. Dagens tekst illustrerer det på en utmerket måte. Historien om den barmhjertige samaritan er en av Jesu mest kjente liknelser, og gir oss som Jesu etterfølgere tydelig veiledning for hvordan vi skal leve vårt kristne liv.

Hjelp fra uventet hold

Liknelsen utspiller seg på veien mellom Jeriko og Jerusalem. Det var en bratt og farlig vei. Det er ca tre mil, og 1200 m høydeforskjell mellom de to byene, og den gang var veistrekningen kjent som "den blodige veien", fordi det var så mange overfall der. Det er ikke rart at Jesus bruker denne veistrekningen for å illustrere sitt poeng. Den reisende jøden visste helt sikkert at dette var en farlig vei å ferdes på, og at det ikke var smart å reise alene. Han var dumdristig, og fortjente vel ingen hjelp, likevel fikk han det, og det fra uventet hold.

For hjelpen kom ikke fra presten, en from jøde, som han kunne ha forventet hjelp fra. Nei, han skyndte seg forbi. Ifølge Moseloven er den som rører ved et dødt menneske, uren i syv dager. Da kunne han ikke tjenestegjøre i tempelet på en stund. Ritualene ble viktigere enn barmhjertigheten for presten. Da var det vel heller ikke å forvente at levitten, som var underordnet presten, hans medhjelper, opptrådte annerledes. Hjelpen kom fra helt uventet hold, fra en samaritan, som i jødenes øyne var urene.

Arve det evige livet

Foranledningen til at Jesus forteller denne liknelsen, er at en lovkyndig tester Jesus. En lovkyndig er en lærd person som kjenner Moseloven (toraen) svært godt, en skriftlærd. Loven er ifølge jødisk tro gitt av Gud og kilden til liv og rettferdighet. Nå spør denne lovkyndige, som ikke er nærmere introdusert, hva som skal til for å arve det evige liv. Den lovkyndige visste svaret, men ville teste Jesus. Jesus gjennomskuer det hykleriske spørsmålet, men velger allikevel å ta spørsmålet på alvor. Kanskje i håp om å lære den

lovkyndige noe nytt? Jesus svarer på en typisk jødisk måte, ved å stille et motspørsmål: Hva sier loven?

Den lovkyndige svarer med å sitere det mest elementære i loven for en jøde; *”Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand.”* (5 Mos 6,5) Det er deler av den jødiske trosbekjennelsen, sjemaen, som siteres av religiøse jøder tre ganger om dagen. I tillegg føyer han til et annet kjent jødisk bud: *.....og din neste som deg selv.”* (3 Mos 19,18)

Det største i loven

En annen historie (Matt 22,34-40) forteller også om en lovkyndig som vil sette Jesus på prøve. På hans spørsmål om hvilket bud som er det største i loven, gir Jesus det samme svaret som den lovkyndige gir Jesus i dagens tekst. Disse to budene kjenner vi som ”det dobbelte kjærlighetsbudet” og ifølge Jesus hviler hele loven og profetene på disse to budene. (Matt 22,40) Dette er altså ingen ny lære fra Jesus, men noe jødene kjente godt til da Jesus siterte det i den nevnte historien fra Matteus. Dette viser også dagens tekst ved at den lovkyndige siterer det. Her er det ikke noe kontroversielt eller nytt for en jøde.

Men den lovkyndige gir seg ikke så lett, og spør hvem som er hans neste. Det er da Jesus kommer med noe radikalt nytt. For ifølge jødisk tro er ”min neste” begrenset til min jødiske neste. Jesus forteller her at min neste er hvem som helst som lider, endatil min fiende, som samaritanene var for jødene. Jødene betraktet samaritanene som urene. Når da Jesus forteller at en samaritan viser barmhjertighet overfor en jøde, er det stikk i strid med datidens forventninger, for jøder og samaritanere hadde ikke noe med hverandre å gjøre.

Paulus omtaler jødene som ”de som har loven” og hedningene ”de som ikke har loven” (1 Kor 9,20-21). Det var (og er) allmenn oppfatning blant jøder. Samaritanen var den eneste av de tre som passerte den sårede som ikke var jøde, altså han var uten loven. Allikevel var han den eneste som gjorde det rette utifra loven, og vinner det evige liv.

Jesus i Samaria

Denne liknelsen opplever jeg som ekstra sterk i lys av forrige kapittel. Det forteller blant annet om da Jesus søker husly i en samaritansk by, og blir avvist fordi han hadde ”ansiktet vendt mot Jerusalem” (9,53), dvs tilba i Jerusalem og ikke på Garisim-fjellet hvor samaritanene tilba. Samaritanene hadde (og har) sin egen gudsdyrkelse. Lukas forteller om at disiplene ble meget opprørt over dette, og ville la ild fare ned fra himmelen og fortære samaritanene. Men Jesus irettesatte dem med å si at Menneskesønnen ikke er kommet for å ødelegge, men å frelse. Ikke så lenge etter at han selv var blitt avvist av samaritanene, forteller han så denne liknelsen hvor samaritanen er den barmhjertige. Disiplene hadde helt sikkert enda hendelsen fra den samaritanske byen friskt i minne.

Jesus kunne med god grunn fortsette å forsterke fiendebildet mellom jødene og samaritanene, men i stedet gir han her et konkret eksempel på hvordan vi kan elske våre fiender, også i handling. Her er vi inne på noe av det mest radikale med Jesu lære, at vi skal elske vår neste uansett hvem vår neste er og hva han har gjort mot meg.

Hvem ligner vi på?

Kristne har ofte sett med forakt på presten og levitten som ikke viste barmhjertighet, og vi har fort identifisert oss med den barmhjertige samaritanen. Kanskje noen ganger for fort. Kanskje er vi til tider mer lik presten enn samaritanen. Presten som ikke kunne la noe komme i veien for sin prestegjerning. I våre travle liv er det vel kanskje ofte slik at vi blir så opptatt av alt vi skal rekke av møter og oppgaver, at vår neste som ligger såret på vår vei, og kan trenge vår hjelp, haster vi forbi. Det kan for eksempel handle om et barn som er en urokråke på søndagsskolen vi leder, og sender sterke signaler om å bli sett og få hjelp, men som vi enten ubevisst eller bevisst tenker, jeg har ikke tid, eller jeg kan ikke blande meg inn i dette. Eller kanskje er vi der at rett lære blir viktigere enn omsorgen for vår neste i møte med mennesker som lever i strid med det vi mener er rett lære?

Den største endringskraften

Jesu opplagte poeng med denne historien er å vise oss hvor viktig det er å leve slik at det blir til det beste for vår neste. Vi må hjelpe nesten, selv om de ikke fortjener det, på samme måte som han elsker oss ufortjent. Et hvilken som helst menneske i nød er vår neste. Hvis medfølelse skal være ekte, må det vises i handling. For mennesker som lider, hjelper det ikke bare med sympati, de trenger også konkret handling. Kjærligheten er det største, ifølge Paulus (1 Kor 13,13). Om vi slipper til Guds kjærlighet i vårt eget liv, i møte med oss selv og vår neste, slipper vi til den største endringskraften som finnes.

La oppfordringen Jesus gav til den lovkyndige, med referanse til samaritanen, lyde til oss i dag også: "Gå du og gjør som han" (v 37). La oss bli inspirert av ham som er kjærlighetens opphav: "*Mine kjære, la oss elske hverandre! For kjærligheten er fra Gud, og hver den som elsker, er født av Gud og kjenner Gud.*" 1 Joh 4,7

Karin Riska

Studieinspektør ved Bibelskolen i Grimstad

karin.riska@normisjon.no